

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 27.5.2008
KOM(2008) 323 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE

Európska iniciatíva za transparentnosť

Rámec pre vzťahy so zástupcami záujmových skupín (register a kódex správania)

{SEC(2008) 1926}

OZNÁMENIE KOMISIE

Európska iniciatíva za transparentnosť

Rámec pre vzťahy so zástupcami záujmových skupín (register a kódex správania)

Komisia prijala 21. marca 2007 oznámenie s názvom „Opatrenia nadväzujúce na zelenú knihu o ‚Európskej iniciatíve za transparentnosť‘“¹, v ktorom oznámila rozhodnutie vytvoriť rámec pre svoje vzťahy so zástupcami záujmových skupín. V rámci toho sa rozhodlo, že:

- sa na jar 2008 vytvorí a uvedie do prevádzky nový dobrovoľný register zástupcov záujmových skupín,
- sa vypracuje kódex správania. Dodržiavanie kódexu bude predpokladom zápisu do registra a Komisia ho bude kontrolovať,
- sa vytvorí mechanizmus na monitorovanie a presadzovanie kódexu a registra,
- sa prostredníctvom dôsledného uplatňovania noriem Komisie pre konzultácie zlepši transparentnosť, najmä prostredníctvom štandardnej webovej stránky pre konzultácie na internete.

Toto oznámenie obsahuje:

- ďalšie vysvetľujúce informácie o týchto opatreniach a o pokroku, ktorý sa dosiahol v rámci ich implementácie,
- kódex správania, ktorý bol vypracovaný na základe verejných konzultácií.

Komisia v rámci implementácie oznámenia s názvom „Opatrenia nadväzujúce na zelenú knihu o ‚Európskej iniciatíve za transparentnosť‘“ nadviazala intenzívne styky so zainteresovanými subjektmi a zorganizovala otvorené verejné konzultácie o kódexe správania. Na základe získanej spätnej väzby je možné skonštatovať, že medzi všetkými kategóriami subjektov existuje značný záujem o doplňujúce vysvetlenia, najmä pokiaľ ide o vymedzenie činností a subjektov podliehajúcich zápisu do registra a mechanizmus na monitorovanie a presadzovanie kódexu a registra.

Informácie o týchto aspektoch predmetného rámca sú uvedené ďalej v tomto oznámení.

¹ KOM(2007) 127 v konečnom znení.

1. DOBROVOLEŇÝ REGISTER ZÁSTUPCOV ZÁUJMOVÝCH SKUPÍN

Register a jeho internetové rozhranie spolu s databázou umožnia od jari 2008 jednoduchý prístup zástupcom záujmových skupín, ktorí sa budú elektronicky registrovať a následne aktualizovať svoje údaje, a takisto aj širokej verejnosti, ktorá bude využívať obsah tohto registra.

Na základe získanej spätnej väzby je možné skonštatovať, že je potrebné poskytnúť doplňujúce informácie o činnostiach a subjektoch, ktoré sú zahrnuté do vymedzenia pojmov „zastupovanie záujmových skupín“ a „zástupcov záujmových skupín“.

1.1. „Zastupovanie záujmových skupín“: činnosti, ktorých registrácia sa očakáva

„Zastupovaním záujmových skupín“, v prípade ktorého sa očakáva registrácia, sú v zmysle vymedzenia „všetky činnosti vykonávané s cieľom ovplyvniť proces tvorby politiky a rozhodovania európskych inštitúcií“².

Do tohto vymedzenia nepatria:

- činnosti spojené s právnym a iným odborným poradenstvom, pokiaľ súvisia s výkonom základného práva klienta na spravodlivé súdne konanie vrátane práva na obhajobu v správnych konaniach, čiže napr. činnosti právnikov a iných do uvedeného výkonu zapojených osôb, ktoré vykonávajú odbornú profesiu,
- činnosti sociálnych partnerov ako účastníkov sociálneho dialógu (odborníci, zamestnávateľské organizácie). Ak sa však účastníci zapoja do činností, ktoré idú nad rámec ich úloh stanovených v zmluvách, očakáva sa, že sa v záujme zabezpečenia rovnakých podmienok pre všetky zastúpené záujmové skupiny zaregistrujú,
- činnosti, ktoré sú reakciou na priamu požiadavku Komisie, ako napríklad na *ad hoc* alebo pravidelné žiadosti o faktické informácie, údaje a odbornú pomoc, na výzvy na účasť na verejných vypočutiach, alebo na poradných výboroch alebo podobných fórach.

Komisia si je vedomá, že do rozsahu činnosti väčšiny organizácií, ktoré zastupujú záujmové skupiny patria aj iné činnosti ako tie, ktorých registrácia sa očakáva. Tieto organizácie napríklad vypracovávajú štúdie, štatistiky a ďalšie informačné materiály či dokumentáciu a pôsobia v oblasti odborného vzdelávania a budovania kapacít svojich členov alebo klientov, čo sú však činnosti, ktoré do uvedeného vymedzenia nepatria, pokiaľ nesúvisia so zastupovaním záujmových skupín.

Komisia vyzýva európske siete, zväzy, združenia a platformy, aby v rámci vlastnej samoregulácie vytvorili spoločné a transparentné usmernenia pre svojich členov, v ktorých budú uvedené činnosti, ktoré patria do predmetného vymedzenia.

² KOM(2006) 194 v konečnom znení: „Zelená kniha – Európska iniciatíva týkajúca sa transparentnosti“.

1.2. „Zástupcovia záujmových skupín“: subjekty, ktorých registrácia sa očakáva

Registrácia sa očakáva len od subjektov, ktoré vykonávajú vyššie uvedené zastupovanie záujmových skupín, teda nie od jednotlivých fyzických osôb.

S výnimkou miestnych, regionálnych, vnútroštátnych a medzinárodných orgánov verejnej moci³ sa očakáva registrácia všetkých subjektov, ktoré vykonávajú činnosti spĺňajúce vyššie uvedené vymedzenie, a to bez ohľadu na ich právny status.

To platí aj pre sociálnych partnerov (zamestnávateľské organizácie a odbory), ak vykonávajú zastupovanie záujmových skupín, ktoré nepatrí do osobitného rámca sociálneho dialógu. Takisto to platí aj pre súkromnoprávne združenia orgánov verejnej moci a všetky zmiešané (súkromné/verejné) štruktúry, do ktorých uvedené orgány patria, ak tieto združenia alebo štruktúry vykonávajú činnosti, ktoré patria do vyššie uvedeného vymedzenia.

2. KÓDEX SPRÁVANIA

Komisia po rokovaní s viacerými európskymi sieťami zainteresovaných subjektov a otvorenej verejnej konzultácii, ktorá prebiehala od 10. decembra 2007 do 15. februára 2008 vypracovala kódex správania, ktorý tvorí prílohu k tomuto oznámeniu (pozri prílohu) a pri príprave ktorého vychádzala z viac ako 60 príspevkov získaných v rámci uvedenej konzultácie.

Subjekty by sa pri registrácii mali zaviazat', že budú dodržiavať ustanovenia tohto kódexu alebo profesijného kódexu, ktorý obsahuje porovnateľné pravidlá. V prípade, že sa zaviazu dodržiavať profesijný kódex obsahujúci porovnateľné pravidlá, mali by sa takisto zaviazat', že ho Komisii na jej žiadosť poskytnú.

Na základe konzultácie je možné dospieť k záveru, že existuje všeobecná podpora pre to, aby bol kódex stručný a výstižný, teda v súlade so zámerom vyjadreným v podkladoch pre verejnú konzultáciu. Viacero organizácií by privítalo ambicióznejší prístup k tejto otázke, teda širší rozsah pôsobnosti kódexu, v rámci ktorého by bola venovaná pozornosť takým problémom ako je konflikt záujmov a tzv. efektu otáčacích dvier, teda prechodu bývalých pracovníkov orgánov verejnej moci do lobistických agentúr. Tieto problémy však nepatria do predmetu Európskej iniciatívy za transparentnosť. Účelom registra na jednej strane je, aby došlo k zlepšeniu všeobecnej transparentnosti vo vzťahoch medzi Komisiou a zástupcami záujmových skupín. Komisia však na druhej strane zastáva stanovisko, že také otázky, ako je napríklad konflikt záujmov členov inštitúcií a zamestnancov, sú už predmetom úpravy viacerých platných predpisov, ktoré poskytujú primerané záruky, ako napríklad zmlúv, Služobného poriadku, kódexu správania komisárov a kódexu riadneho úradného postupu. Tieto predpisy platia pre členov Komisie a zamestnancov nielen počas ich pôsobenia vo funkcii a výkonu služby, ale aj po ich odchode z Európskej komisie⁴.

³ Tieto orgány však bude možné zapísať do registra v prípade, že o to prejavia záujem.

⁴ Pozri články 213 a 287 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, kódex správania komisárov (najmä časť „Nezávislosť a dôstojnosť“), Služobný poriadok (predovšetkým články 11 až 18) a kódex riadneho úradného postupu úradníkov (najmä časť „Objektivita a nestrannosť“).

Kódex správania odpovedá na množstvo otázok, ktoré vyvstali v priebehu konzultácie: upresňuje vymedzenie dotknutých činností a subjektov a obsahuje podrobnejšiu úpravu mechanizmu na monitorovanie a presadzovanie kódexu a registra.

3. MECHANIZMUS NA MONITOROVANIE A PRESADZOVANIE KÓDEXU A REGISTRA

Kódex správania obsahuje sedem jasných a overiteľných pravidiel, ktoré budú povinné dodržiavať osoby, ktorého ho podpíšu. Komisia uplatní nápravné opatrenia, len ak zistí, že došlo k porušeniu jedného alebo viacerých z týchto pravidiel. Porušením je okrem iného aj zaznamenanie nepravdivých alebo zavádzajúcich informácií do registra.

Každý bude mať právo podať v prípade podozrenia, že došlo k porušeniu kódexu, sťažnosť na Komisiu. V prípade podania takejto sťažnosti Komisia ešte pred začatím formálneho konania požiada príslušný subjekt o vyjadrenie k danej veci, a vyzve ho, aby dodržiaval pravidlá alebo aby opravil nepravdivé alebo zavádzajúce informácie v registri.

Malo by sa stanoviť, ako sa bude postupovať v prípade sťažností podaných v zlom úmysle, pretože aj takúto eventualitu je potrebné predpokladať. Na zamedzenie takýmto prípadom sa v kódexe ustanovuje, že na to, aby Komisia zobrala do úvahy sťažnosť, je nevyhnutné, aby bola podložená podstatnými skutočnosťami. V prípade, že sťažnosť sa ukáže ako odôvodnená, začne sa správne konanie, v rámci ktorého sa náležitým spôsobom zoberie do úvahy zásada proporcionality a právo na obhajobu.

Komisia uplatní tieto nápravné opatrenia:

- dočasné pozastavenie platnosti zápisu v registri, a to buď na určité obdobie, alebo až do nápravy situácie registrovaným subjektom. Počas trvania dočasného pozastavenia platnosti zápisu sú takisto pozastavené aj všetky výhody vyplývajúce z registrácie,
- výmaz z registra, a to v prípade závažného a trvajúceho nedodržovania kódexu.

Výsledok správneho konania sa oznámi príslušnému subjektu. Osoba, ktorá podala sťažnosť, bude informovaná.

4. KONZULTAČNÉ POSTUPY A ŠTANDARDNÝ MODEL

Komisia postupne začne uplatňovať jednotný model pre prezentáciu svojich verejných konzultácií, ktoré sa začali prostredníctvom na to určených internetových stránok príslušných generálnych riaditeľstiev a ktoré boli oznámené prostredníctvom jednotného prístupového miesta pre všetky verejné konzultácie, portálu „Váš hlas v Európe“. Týmto spôsobom sa zabezpečí systematické prepojenie konzultácií a registra, takže nezaregistrované subjekty budú informované o registrácii a zároveň sa im pri predložení príspevku do konzultácií táto možnosť registrácie ponúkne.

5. MEDZIINŠTITUCIONÁLNY PRÍSTUP

Výzva na zaregistrovanie sa a dodržiavanie kódexu správania bude platiť pre zástupcov záujmových skupín len pri ich styku s Európskou komisiou. Z viacerých príspevkov poskytnutých v rámci verejnej konzultácie vyplynul záujem o zriadenie jednotného

medziinštitucionálneho registra a kódexu. Komisia preto vyzýva Európsky parlament, Výbor regiónov a Hospodársky a sociálny výbor, aby preverili možnosti užšej spolupráce v tejto oblasti. Komisia víta pozitívnu reakciu Európskeho parlamentu na tento návrh a je pripravená rokovať o vytvorení spoločného jednotného registračného systému spolu s ním a s Radou Európskej únie.

Zamestnanci Komisie sa vyzývajú, aby register využívali ako referenčný systém kontaktov a aby v záujme transparentnosti v rámci svojich pracovných kontaktov vždy vyzývali nezaregistrované subjekty na registráciu.

Komisia zastáva názor, že registrácia predstavuje významný príspevok k transparentnosti, a z tohto dôvodu vyzýva všetky organizácie vykonávajúce zastupovanie záujmových skupín, aby sa zaregistrovali.

PRÍLOHA

KÓDEX SPRÁVANIA ZÁSTUPCOV ZÁUJMOVÝCH SKUPÍN

Zastupovanie záujmových skupín je legitímnou súčasťou demokratického systému. Európska komisia v snahe posilniť dôveru verejnosti zriadila dobrovoľný register a prijala tento kódex správania, aby dosiahla väčšiu transparentnosť v rámci zastupovania záujmových skupín, osôb, ktoré túto činnosť vykonávajú, ako aj samotnej tejto činnosti.

Tento kódex správania obsahuje sedem základných pravidiel, ktoré presne určujú, ako by sa mali zástupcovia záujmových skupín pri tomto zastupovaní správať. Subjekty sa pri registrácii zaväzujú dodržiavať ustanovenia tohto kódexu alebo vyhlasujú, že už dodržiavajú profesijný kódex, ktorý obsahuje porovnateľné pravidlá.

„Zastupovaním záujmových skupín“, v prípade ktorého sa očakáva registrácia, sú v zmysle vymedzenia „všetky činnosti vykonávané s cieľom ovplyvniť proces tvorby politiky a rozhodovania európskych inštitúcií“.

Do tohto vymedzenia nepatria:

- činnosti spojené s právnym a iným odborným poradenstvom, pokiaľ súvisia s výkonom základného práva klienta na spravodlivé súdne konanie vrátane práva na obhajobu v správnych konaniach, čiže napr. činnosti právnikov a iných do uvedeného výkonu zapojených osôb, ktoré vykonávajú odbornú profesiu,
- činnosti sociálnych partnerov ako účastníkov sociálneho dialógu (odbory, zamestnávateľské organizácie atď.). Ak sa však účastníci zapoja do činností, ktoré idú nad rámec ich úloh stanovených v zmluvách, očakáva sa, že sa v záujme zabezpečenia rovnakých podmienok pre všetky zastúpené záujmové skupiny zaregistrujú,
- činnosti, ktoré sú reakciou na priamu požiadavku Komisie, ako napríklad na *ad hoc* alebo pravidelné žiadosti o faktické informácie, údaje a odbornú pomoc, na výzvy na účasť na verejných vypočutiach, alebo na poradných výboroch alebo podobných fórach.

Komisia si je vedomá, že do rozsahu činnosti väčšiny organizácií, ktoré zastupujú záujmové skupiny patria aj iné činnosti ako tie, ktorých registrácia sa očakáva. Tieto organizácie napríklad vypracovávajú štúdie, štatistiky a ďalšie informačné materiály či dokumentáciu a pôsobia v oblasti odborného vzdelávania a budovania kapacít svojich členov alebo klientov, čo sú však činnosti, ktoré do uvedeného vymedzenia nepatria, pokiaľ nesúvisia so zastupovaním záujmových skupín.

ZÁSADY

Od zástupcov záujmových skupín sa očakáva dodržiavanie zásad otvorenosti, transparentnosti, čestnosti a bezúhonnosti, tak, ako to od nich oprávnene očakávajú občania a ďalšie zainteresované subjekty.

Prísnymi pravidlami zabezpečujúcimi nestrannosť sú takisto viazaní aj členovia Komisie a zamestnanci EÚ. Príslušné ustanovenia sú verejne dostupné a obsiahnuté v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, Služobnom poriadku, kódexe správania komisárov a kódexe riadneho úradného postupu.

PRAVIDLÁ:

Zástupcovia záujmových skupín:

- (1) vždy poskytnú svoje identifikačné údaje, a to tak, že uvedú svoj názov či meno a názov či mená subjektu alebo subjektov, pre ktoré pracujú alebo ktoré zastupujú,
- (2) o sebe nikdy neuvedú nesprávne údaje, pokiaľ ide o registráciu, s cieľom uviesť do omylu tretie strany a/alebo zamestnancov EÚ,
- (3) vždy uvedú zastupované záujmy a prípadne aj klientov alebo členov, ktorých zastupujú,
- (4) zabezpečia, aby informácie, ktoré poskytujú, boli podľa ich najlepšieho vedomia neskreslené, úplné, aktuálne a aby neboli zavádzajúce,
- (5) nikdy nezískavajú ani sa nesnažia získať informácie alebo rozhodnutie nečestným spôsobom, a takisto nikdy neovplyvňujú ani sa nesnažia nečestným spôsobom ovplyvniť rozhodnutie,
- (6) nikdy nenavádzajú zamestnancov EÚ na porušovanie pre nich záväzných pravidiel a noriem správania,
- (7) v prípade, že zamestnávajú bývalých zamestnancov EÚ, rešpektujú ich povinnosť dodržiavať pravidlá a dbať na požiadavky v oblasti ochrany dôverného charakteru informácií získaných v bývalom zamestnaní, ktoré sa na nich vzťahujú.

ĎALŠIE USTANOVENIA

- Porušenie kódexu: registrované subjekty sú oboznámené a uzrozmnené s tým, že v prípade, že ich zástupcovia porušia uvedené pravidlá, môže to po tom, ako Komisia uskutoční správne konanie, v rámci ktorého náležitým spôsobom zoberie do úvahy zásadu proporcionality a právo na obhajobu, viesť k pozastaveniu platnosti zápisu v registri alebo k výmazu z registra.
- Sťažnosti: registrované subjekty sú oboznámené s tým, že každý má právo podať v prípade podozrenia, že došlo k porušeniu uvedených pravidiel, sťažnosť na Komisiu.
- Uverejňovanie príspevkov a iných dokumentov: registrované subjekty sú oboznámené s tým, že ich príspevky do verejných konzultácií budú uverejnené na internete spolu s ich osobnými údajmi, pokiaľ nevznesú voči zverejneniu osobných údajov námietku z dôvodu, že by takéto uverejnenie poškodilo ich oprávnené záujmy. Komisia môže na požiadanie a v súlade s nariadením (ES) č. 1049/2001 o prístupe k dokumentom sprístupniť korešpondenciu a iné dokumenty týkajúce sa činnosti zástupcov záujmových skupín.